

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA

ANTONIA TIZZANA,
predstavljeni 25. oktobra 2005¹

I – Uvod

1. Družbi General Motors Nederland B.V. in Opel Nederland B.V. v tem postopku izpodbijata sodbo Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 21. oktobra 2003 v zadevi General Motors Nederland in Opel Nederland proti Komisiji, T-368/00 (v nadaljevanju: izpodbijana sodba),² s katero je bila v večjem delu potrjena Odločba Komisije 2001/146/ES z dne 20. septembra 2000 „v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES“ (v nadaljevanju: sporna odločba),³ s katero je bila družbi Opel Nederland naložena globa, ker je s koncesionarji svoje distribucijske mreže na Nizozemskem sklenila sporazume s ciljem omejevanja ali preprečevanja prodaje motornih vozil znamke Opel končnim potrošnikom ali koncesionarjem družbe Opel v drugih državah članicah.

II – Pravni okvir

2. Kot je znano, je v členu 81 ES določeno, da „so prepovedani vsi sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja, ki bi lahko prizadeli trgovino med državami članicami in katerih cilj oziroma posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu“.

3. Komisija lahko, če ugotovi kršitev te določbe, v skladu s členom 15(2) Uredbe Sveta št. 17/62⁴ naloži globo podjetjem, katerih ravnanja omejujejo konkurenco. Znesek globe lahko doseže do „10 % prometa v predhodnem poslovnem letu vsakega podjetja, udeležena pri kršitvi“, pri določanju

1 – Jezik izvornika: italijanščina.

2 – Recueil, str. II-4491.

3 – Odločba Komisije 2001/146/ES z dne 20. septembra 2000 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES (zadeva COMP/36.653 – Opel) (UL L 59, str. 1).

4 – UL 1962, št. 13, str. 204. Spomnim naj, da je to uredbo leta 2002 nadomestila Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL 2003, L 1, str. 1).

njene višine pa se upoštevata „teža in trajanje kršitve“.

III – Dejansko stanje in postopek

A – Dejansko stanje, iz katerega izvira spor

6. V izpodbijani sodbi je bilo dejansko stanje, iz katerega izvira spor, opisano tako:

4. Komisija je, da bi zagotovila preglednost in objektivnost pri določanju višine glob, leta 1998 izdala smernice s tega področja (v nadaljevanju: Smernice),⁵ v skladu s katerimi se znesek globe v bistvu določi po več zaporednih korakih.

„2. Družba Opel Nederland [v 100-odstotni lasti družbe General Motors Nederland] je edina nacionalna družba, ki na Nizozemskem prodaja znamko ‚Opel‘. [...] Družba Opel Nederland je sklenila pogodbe za prodajo in servisiranje s približno 150 koncesionarji, ki so na podlagi teh pogodb kot pooblaščeni trgovci vključeni v distribucijsko mrežo Opel v Evropi.

5. Za namene tega postopka zadostuje opozorilo, da je v Smernicah med drugim predvidena tudi možnost Komisije, da zniža znesek globe ob upoštevanju morebitnih olajševalnih okoliščin, kot so, na primer, dejanska neuporaba sporazumov ali nezakonitih ravnanj, prenehanje kršitev že po prvih posegih Komisije, obstoj razumnega dvoma podjetja glede tega, ali ima ravnanje, ki omejuje konkurenco, lastnost kršitve, in nenamernost kršitev.⁶

[...]

5. [Zaradi opozoril glede] velikega obsega izvoznih poslov nekaterih njenih koncesionarjev je družba Opel Nederland od drugega polletja 1996 preučila in sprejela več ukrepov.

5 — Obvestilo Komisije – Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ (UL 1998, C 9, str. 3).

6 — Glej Smernice, točka 3.

6. Družba Opel Nederland je 28. in 29. avgusta 1996 poslala dopis osemnaj-

stim koncesionarjem, ki so v prvem polletju leta 1996 izvozili najmanj deset vozil. V tem dopisu je navedla:

„[...] Ugotovili smo, da je vaša družba v prvi polovici leta 1996 prodala veliko vozil Opel v tujini. Te količine se nam zdijo tako velike, da močno sumimo, da te prodaje niso v skladu z določili in duhom sedanje ali bodoče koncesijske pogodbe za Opel. [...] Vaš odgovor nameravamo primerjati s podatki, ki so zabeleženi v vaših poslovnih knjigah. Obveščali vas bomo o nadaljnjih dogodkih. Navedeno v ničemer ne spreminja dejstva, da ste prvenstveno odgovorni za dobre tržne rezultate na vašem prodajnem področju [...]“

7. Na sestanku 26. septembra 1996 se je uprava družbe Opel Nederland odločila, da sprejme nekatere ukrepe glede izvoza iz Nizozemske. Zapisnik tega sestanka tako opisuje te ukrepe:

„[...] Sprejete odločitve:

1. Družba Opel Nederland BV bo opravila revizije pri vseh koncesionarjih (20), za katere se ve, da izvažajo [...]

2. G. de Heer [direktor prodaje in trženja] bo odgovoril vsem koncesionarjem, ki so odgovorili na prvi dopis v zvezi z izvoznimi dejavnostmi, ki jim ga je poslala družba Opel. Koncesionarji bodo obveščeni o organizaciji teh revizij in o tem, da bo dobava zaradi omejene dodelitve vozil otežena.

3. Področni vodje prodaje se bodo v naslednjih dveh tednih pogovorili s koncesionarji izvozniki o izvoznih dejavnostih. Koncesionarji bodo obveščeni, da bodo zaradi omejene razpoložljivosti proizvodov prejeli (do naslednjega obvestila) zgolj število enot, ki jih določajo njihove prodajne usmeritve. Koncesionarji bodo pozvani, naj sporočijo področnemu vodji, katere enote izmed svojih še neizpolnjenih naročil želijo dejansko prejeti. Morebitne težave s kupci bodo morali urediti koncesionarji sami.

4. Koncesionarji, ki bodo področnega vodjo obvestili, da ne želijo prenehati izvažati vozila v velikih količinah, bodo povabljeni na razgovor 22. oktobra 1996 z g. De Leeuwom [generalni direktor] in g. De Heerom.

5. G. Notenboom [direktor prodajnega osebja] bo zaprosil GMAC, da preveri zaloge koncesionarja, da se bo ugotovilo točno število še razpoložljivih enot. Pričakovati je, da je bilo veliko vozil medtem že izvoženih. [...]
6. Pri prihodnjih prodajnih akcijah se ne bodo upoštevala vozila, ki se ne registrirajo na Nizozemskem. Naši konkurenti uporabljajo podobne pogoje.
7. G. Aukema [odgovoren za trženje] bo s seznama promocijskih akcij izbrisal imena koncesionarjev izvoznikov. Njihovo prihodnje sodelovanje bo odvisno od izida revizij.
8. G. Aelen [finančni in kadrovski direktor] bo sestavil dopis koncesionarjem, da jih obvesti, da bo družba Opel Nederland BV od 1. oktobra 1996 zaračunala 150 NLG za zaproseno dostavo uradnih uvoznih potrdil, kot je homologacija, in za pripravo carinskih dokumentov za določena neobdavčena vozila (na primer za diplomate).⁴
9. Načrtovane revizije so bile opravljene med 19. septembrom in 27. novembrom 1996.
10. Družba Opel Nederland je 24. oktobra 1996 vsem koncesionarjem poslala okrožnico glede prodaje končnim uporabnikom v tujino. Glede na to okrožnico so koncesionarji prosti pri prodaji končnim uporabnikom, ki prebivajo v Evropski uniji, in ti lahko uporabijo tudi storitev posrednika.“
7. Komisija je na podlagi informacij, da je družba Opel Nederland zasledovala strategijo sistematičnega oviranja izvoza novih vozil iz Nizozemske v druge države članice, uvedla preiskavo, da bi preverila morebitne kršitve konkurenčnih pravil. Službe Komisije so v okviru te preiskave opravile inšpekcijske preglede na sedežih družbe Opel Nederland in enega izmed njenih koncesionarjev, in sicer 11. in 12. decembra 1996.
8. Prav 12. decembra je družba Opel Nederland „koncesionarjem razdelila smernice o prodaji novih vozil trgovcem in posredni-

kom“. Pozneje je „[z] okrožnico z dne 20. januarja 1998 [...] obvestila svoje koncesionarje, da je z retroaktivnim učinkom odpravila izključitev izplačila premij v primeru izvozne prodaje“.⁷

— je družbi Opel Nederland naložila, naj „takoaj preneha s kršitvijo iz člena 1, če tega še ni storila“ (člen 2);

— je družbama Opel Nederland in General Motors Nederland naložila plačilo globe v višini 43 milijonov eurov (člen 3).

B – Sporna odločba

9. Komisija je po koncu preiskave 20. septembra 2000 sprejela sporno odločbo, s katero:

10. Bistvene in za obravnavani primer pomembne odlomke sporne odločbe je mogoče povzeti, kot sledi.

— je ugotovila, da je družba Opel Nederland kršila člen 81(1) ES, ker je s koncesionarji znamke Opel s sedežem na Nizozemskem sklenila „sporazume s ciljem omejevanja ali preprečevanja prodaje, neposredne ali prek pooblaščenega posrednika, končnim potrošnikom s prebivališčem v drugi državi članici in koncesionarjem distribucijske mreže Opel s sedežem v drugih državah članicah“ (člen 1);

11. Komisija je v obrazložitvi svoje odločbe najprej ugotovila, da je družba Opel Nederland od leta 1996 oblikovala in izvajala strategijo, namenjeno preprečevanju in/ali omejevanju izvoznih prodaj s strani njenih koncesionarjev.⁸ Komisija se v podporo tej trditvi sklicuje zlasti na zapisnik sestanka uprave družbe z dne 26. septembra 1996 (glej zgornjo točko 6), na katerem je bila sprejeta odločitev o „omejevalni politiki na področju nabav in premij [ter pošiljanja] navodil

⁷ — Izpodbijana sodba, točki 12 in 13.

⁸ — Sporna odločba, točke od 17 do 22.

koncesionarjem, naj na splošno ne opravljajo izvoznih prodaj“.⁹

in da bo ta naročila obravnaval prednostno“;¹¹

12. Komisija je torej ugotovila, da je šlo za omejevalno izvozno politiko in da se je ta uresničevala prek več posameznih ukrepov, ki so se izvajali sporazumno s koncesionarji v okviru izvrševanja koncesijskih pogodb. V nasprotju s trditvami družb, ki so bile predmet preiskave, torej ni šlo za enostranska ravnanja družbe Opel Nederland, temveč za ukrepe, ki jih je mogoče šteti za sporazume v smislu člena 81 ES, saj so bili vključeni v predhodno vzpostavljena pogodbeno razmerja med proizvajalcem vozil in njegovimi trgovci.¹⁰

b) plačevanje premij: „politika premij, uvedena v zvezi z različnimi programi za spodbujanje prodaje, je bila oblikovana tako, da so bile prodaje tujim končnim potrošnikom izključene iz premijskih akcij“;¹²

c) prepoved in neposredno omejevanje izvoza: „koncesionarji so bili z večkratnimi in vztrajnimi pozivi opozorjeni, naj prenehajo z vsemi izvoznimi posli. Številni koncesionarji so z družbo Opel Nederland BV sklenili dogovore, s katerimi so se izrecno obvezali, da bodo v prihodnosti s to dejavnostjo prenehali“.¹³

13. Glede vsebine teh sporazumov je v sporni odločbi pojasnjeno, da so se ti nanašali zlasti na:

a) dobave koncesionarjem: „uvoznik je predvidel, da bo koncesionarjem dobavljal le toliko vozil, kolikor jih ti potrebujejo za prodajo strankam na pogodbenem ozemlju,

14. Komisija je v zvezi s tem zadnjim dejavnikom, ki je pomemben za preučitev te pritožbe, to je za določitev višine zneska globe, kršitev kvalificirala kot zelo težko, saj je družba Opel Nederland namenoma preprečevala in ovirala izvoz ter s tem ogrozila uresničitev cilja vzpostavitve enotnega trga. Glede trajanja kršitve je Komisija menila, da je trajala 17 mesecev (od konca avgusta 1996 ali od začetka septembra 1996 do januarja 1998) in jo je zato opredelila kot srednje-

9 — Sporna odločba, točka 17.

10 — Sporna odločba, točke od 103 do 111.

11 — Sporna odločba, točke od 22 do 42.

12 — Sporna odločba, točke 22 in od 43 do 54.

13 — Sporna odločba, točke 22 in od 43 do 54.

trajno. Komisija je ob upoštevanju trajanja treh posameznih ukrepov osnovni znesek 40 milijonov eurov, določen glede na težo kršitev, povišala za 7,5 %, tako da je končni znesek globe znašal 43 milijonov eurov. Nazadnje je Komisija menila, da v tem primeru ni bilo olajševalnih okoliščin, in sicer zlasti zato, ker je družba Opel Nderland tudi po preiskavah, opravljenih 11. in 12. decembra 1996, nadaljevala uresničevanje pomembnega elementa kršitve, to je politike omejevanja premij.¹⁴

C – Postopek pred Sodiščem prve stopnje in izpodbijana sodba

15. Družbi General Motors Nderland in Opel Nderland sta s tožbo, vloženo 30. novembra 2000, Sodišču prve stopnje predlagali, naj ugotovi, da je sporna odločba nična, in, podredno, naj odloči o razveljavitvi ali znižanju zneska globe, naložene s sporno odločbo.

16. Družbi sta v podporo tožbi navedli pet tožbenih razlogov, ki jih je Sodišče prve stopnje analitično obravnavalo v izpodbijani sodbi.

17. V nadaljevanju bom na kratko povzel določene odlomke izpodbijane sodbe, pri čemer bom posebno pozornost namenil tistim točkam, ki so pomembne za odločitev o pritožbi, ki je predmet tega postopka.

18. a) Sodišče prve stopnje je najprej preučilo prvi tožbeni razlog, ki se nanaša na domnevni neobstoj dokazov glede tega, da je družba Opel Nderland sprejela splošno politiko s ciljem zmanjšanja skupnega števila izvozov.

19. V zvezi s tem je najprej ugotovilo, da so trditve Komisije glede sprejetja take strategije „temelji[le] na zapisniku sestanka uprave z dne 26. septembra 1996, ki je [bil] končni dokument o ukrepih, ki so jih sprejele najbolj odgovorne osebe družbe Opel Nderland“.¹⁵

20. Sodišče prve stopnje je nato „preučil[lo], ali sporna odločitev z dne 26. septembra 1996 izraža – kot zatrjuje Komisija – obstoj splošne strategije družbe Opel Nderland, namenjene preprečevanju ali omejevanju vseh izvozov, ali – kot zatrujeta tožnici – obstoj zakonite strategije, katere cilj je zmanjšati število nepravilnih prodaj“, in ugotovilo, da „v besedilu zapisnika ni opredeljeno nobeno razlikovanje med izvozi, ki bi

14 — Sporna odločba, točke od 173 do 202.

15 — Izpodbijana sodba, točka 45.

bili v skladu s koncesijskimi pogodbami, in izvozi, ki bi tem nasprotovali. Glede na to besedilo se sprejeti ukrepi nanašajo na vse izvozne posle. Trditev tožnic, da je družba Opel Nederland poskušala omejiti le izvoze, ki niso v skladu s koncesijskimi pogodbami, na noben način ne izhaja iz besedila zapisnika¹⁶.

21. Sodišče prve stopnje je dodalo še, da „[t] ako razlago, utemeljeno na besedilu zapisnika, potrjujejo tudi trije notranji dokumenti, sestavljeni pred sprejetjem odločitve z dne 26. septembra 1996“¹⁷.

22. Podobno je ugotovilo, da se je lahko „odločitev družbe Opel Nederland, da ne bo več dodeljevala premij za izvozne prodaje, [...] po svoji naravi nanašala le na prodaje, ki so bile v skladu s koncesijskimi pogodbami, saj premije niso bile nikoli dodeljene za prodajo drugim naslovníkom kot končnim potrošnikom“, in da „[v] prid razlagi Komisije govori dejstvo, da pri koncesionarjih, za katere se je sumilo, da so prodajali v tujino, ob sprejetju odločbe še niso bile opravljene revizije in da družba Opel Nederland torej ni

mogla vedeti, ali so se koncesionarji ‚izvozniki‘ dejansko strinjali s prodajami ne-pooblaščenim trgovcem“¹⁸.

23. Sodišče prve stopnje je glede na te ugotovitve menilo, da je „Komisija pravilno sklenila, da je družba Opel Nederland 26. septembra 1996 sprejela splošno strategijo, usmerjeno k oviranju vseh izvoznih prodaj“,¹⁹ zato je prvi tožbeni razlog zavrnilo.

24. b) Sodišče prve stopnje pa je sprejelo drugi tožbeni razlog, s katerim sta tožeči stranki zatrjevali, da je Komisija nepravilno ugotovila dejansko stanje in napačno uporabila pravo, ko je ugotovila, da je družba Opel Nederland uresničevala omejevalno politiko dobav v nasprotju s členom 81 ES.

25. V zvezi s tem je ugotovilo predvsem, da – čeprav „med strankama ni sporno, da se je uprava družbe Opel Nederland odločila, da bo koncesionarje, za katere je ugotovila, da so izvozniki, obvestila, da bo obseg dobav v prihodnosti omejila na število, opredeljeno v SEG [ocena prodaj] posameznega koncesionarja [– se kljub temu] postavlja vprašanje,

16 – Izpodbijana sodba, točki 46 in 47.

17 – Izpodbijana sodba, točka 48.

18 – Izpodbijana sodba, točki 49 in 50.

19 – Izpodbijana sodba, točka 56.

ali ta ukrep vsebuje sporazum v smislu člena 81(1) ES. [E]nostransko ravnanje podjetja [namreč] ni zajeto s to odločbo“.²⁰

bila pravo, ko je štela, da je družba Opel Nederland v nasprotju s členom 81 ES izvajala omejevalni sistem premij za prodajo na drobno.

26. Po mnenju Sodišča prve stopnje v sporni odločbi, drugače kot trdi Komisija, „ni nobenega neposrednega dokaza, da so bili koncesionarji obveščeni o zadevnem ukrepu“, poleg tega tudi „drugi dokumenti iz spisa ne podpirajo sklepa, da je bil zadevni ukrep dejansko uporabljen ali izvršen“.²¹

27. Sodišče prve stopnje je zaradi neobstoja teh elementov menilo, da „ni pravno dovolj dokazano, da je bil ukrep omejene dobave sporočen koncesionarjem in še manj da je ta ukrep sodil na področje pogodbenih razmerij med družbo Opel Nederland in njenimi koncesionarji“,²² zato je presodilo, da je obravnavani tožbeni razlog utemeljen in je sporno odločbo v delu, na katerega se je ta razlog nanašal, razglasilo za nično.

29. Sodišče prve stopnje je zavrnilo predvsem trditve tožečih strank, da ni nobenega dokaza, da so koncesionarji zaradi nove politike v zvezi s premijami sprejeli predlog, naj omejijo zakonite izvozne prodaje. Nasprotno je menilo, da, „kot je ugotovila Komisija v pisnih stališčih, so bile vloge za premije od 1. oktobra 1996 obravnavane ob upoštevanju takrat veljavnih pogojev, v skladu s katerimi so bile izvozne prodaje izključene s področja uporabe sistema premij“.²³ Ti pogoji so torej „postali sestavni del koncesijskih pogodb med družbo Opel Nederland in njenimi koncesionarji ter so bili vključeni v celoto stalnega poslovnega odnosa, urejenega s pred tem opredeljenim splošnim dogovorom. Zadevni ukrep zato ni enostransko dejanje, temveč je sporazum v smislu člena 81(1) ES“.²⁴

28. c) Sodišče prve stopnje je nato zavrnilo tretji tožbeni razlog, s katerim sta tožeči stranki Komisiji očitali, da je nepravilno ugotovila dejansko stanje in napačno upora-

30. Po mnenju družb tožnic pa obravnavani sistem premij ni bil „namenjen samo temu, da bi omejeval konkurenco“,²⁵ še manj je bil tak njegov učinek, saj naj bi več dokumentov

20 — Izpodbijana sodba, točki 78 in 79.

21 — Izpodbijana sodba, točki 81 in 87.

22 — Izpodbijana sodba, točka 88.

23 — Izpodbijana sodba, točka 98.

24 — *Ibidem*.

25 — Izpodbijana sodba, točka 93.

„nasprotno dokazovalo, da se obseg rednih izvozov ni znatno zmanjšal“.²⁶

torej lahko zaradi svoje narave negativno vplival na izvozne prodaje, čeprav dobava ne bi bila omejena.

31. Sodišče prve stopnje je tudi te ugovore zavrnilo.

101. Poleg tega iz preučitve prvega tožbenega razloga izhaja, da so bili ukrepi, ki jih je sprejela uprava družbe Opel Nederland, posledica povečanja izvoznih prodaj in so bili usmerjeni k njihovem zmanjšanju.

32. V zvezi z namenom obravnavanega ukrepa je namreč ugotovilo:

„100. Komisija glede tega pravilno ugotavlja, da je bil gospodarski manevrski prostor, ki so ga koncesionarji imeli za opravljanje takih prodaj, ker se premije niso več podeljevale za izvozne prodaje, zmanjšan v primerjavi s tistim, ki so ga imeli za opravljanje domačih prodaj. Koncesionarji so namreč prisiljeni k temu, da bodisi uporabljajo manj ugodne pogoje za tuje stranke kot za domače stranke bodisi se zadovoljijo z nižjo maržo za izvozne prodaje. Z ukinitvijo premij za izvozne prodaje so te postale manj zanimive za tuje stranke ali za koncesionarje. Ukrepanje je

102. Glede na naravo ukrepa in na cilje, ki jih zasleduje, in ob upoštevanju gospodarskih okoliščin, v katerih je moral biti uporabljen, je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso ugotoviti, da gre pri tem ukrepu za sporazum, katerega namen je omejevanje konkurence (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 1. februarja 1978 v zadevi Miller proti Komisiji, 19/77, Recueil, str. 131, točka 7; z dne 8. novembra 1983 v združenih zadevah IAZ in drugi proti Komisiji, od 96/82 do 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ter 110/82, Recueil, str. 3369, točke od 23 do 25, in [...] sodbo [z dne 28. marca 1984 v združenih zadevah] CRAM in Rheinzink proti Komisiji [29/83 in 30/83, Recueil, str. 1679], točka 26)“.

33. Nato je Sodišče prve stopnje opozorilo, da „v skladu z ustaljeno sodno prakso ni treba upoštevati dejanskih učinkov spora-

26 — Izpodbijana sodba, točka 94.

zuma, če je njegov predmet omejevanje, preprečevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu“, zato je menilo, da ni treba „preučiti trditev strank v zvezi z dejanskimi učinki ukrepa“.²⁷

34. Kljub temu je zaradi popolnosti dodalo, da „je treba zavrniti trditev tožnic [...], da zadevni ukrep ni vplival na izvozne prodaje. [Š]tevilke, ki kažejo, da izvozne prodaje v obdobju od oktobra 1996 do januarja 1998 niso prenehale, namreč ne izključujejo možnosti, da bi bil obseg izvoznih prodaj bistveno večji, če zadevnega ukrepa ne bi bilo. Komisija je v točki 135 obrazložitve sporne odločbe pravilno zatrdila, da je nemogoče ugotoviti, koliko izvoznih prodaj so dejansko preprečili ukrepi, ki jih je sprejela družba Opel Nederland“.²⁸

35. d) Družbi tožnici sta s četrtem tožbenim razlogom zatrjevali, da je Komisija nepravilno ugotovila dejansko stanje in napačno uporabila pravo, ko je ugotovila, da je družba Opel Nederland uresničila prepoved izvoza v nasprotju s členom 81 ES.

36. Sodišče prve stopnje je ta razlog zavrnilo zlasti na podlagi ugotovitve, da je „Komisija [...] zbrala dovolj natančne in dosledne dokaze za utemeljitev njenega trdnega prepričanja, da se je devet koncesionarjev [...] dejansko od konca avgusta/začetka septembra 1996 obvezalo, da ne bodo opravljali izvoznih poslov, in sicer na podlagi poziva v tem smislu, ki so ga prejeli od družbe Opel Nederland“.²⁹ Ker je torej „rezultat soglasja med družbo Opel Nederland in zadevnimi koncesionarji, je treba šteti, da gre pri tem ukrepu za ‚sporazum‘ v smislu člena 81(1) ES, ki je sestavni del obstoječih pogodbenih razmerij med stranmi“.³⁰

37. e) Sodišče prve stopnje je nazadnje presodilo, da Komisija pri določitvi zneska globe, naložene družbama tožnicama, ni kršila načela sorazmernosti, člena 15 Uredbe št. 17/62 in svojih Smernic.

38. Glede tega se je v bistvu strinjalo z načinom, ki ga je Komisija ob upoštevanju teže in trajanja kršitve uporabila za določitev osnovnega zneska globe.³¹ Poleg tega je poudarilo, da „v obravnavanem primeru niso podane okoliščine, kot so dejanska neuporaba sporazumov, ki so predmet obravnave

27 — Izpodbijana sodba, točka 104.

28 — Izpodbijana sodba, točka 105.

29 — Izpodbijana sodba, točka 146.

30 — Izpodbijana sodba, točka 147.

31 — Izpodbijana sodba, točke od 191 do 199 in od 201 do 203.

Sodišča prve stopnje, prenehanje kršitev že po prvih posegih Komisije ali nenamernost kršitve“, torej da ni olajševalnih okoliščin, na podlagi katerih bi lahko bila globa upravičeno znižana.³²

D – Postopek pred Sodiščem

41. Družbi General Motors Nederland in Opel Nederland sta s pritožbo, vloženo 29. decembra 2003, Sodišču predlagali, naj:

39. Sodišče prve stopnje je kljub temu znižalo znesek globe ob upoštevanju drugega tožbenega razloga, za katerega je ugotovilo, da je utemeljen.³³

— razveljavi (i) izpodbijano sodbo v delu, ki se nanaša na omejevalno strategijo izvozov in politiko premij ter potrjuje globo v teh točkah; (ii) sporno odločbo, izpodbijano v postopku na prvi stopnji, v zvezi s temi istimi točkami;

40. Sodišče prve stopnje je torej na podlagi predstavljene pravne presoje z izpodbijano sodbo: (a) potrdilo ugotovitve o kršitvi iz odločbe Komisije glede obstoja (i) splošne strategije, sprejete z namenom omejevanja izvoza, (ii) omejevalnega sistema na področju premij in (iii) neposredne prepovedi izvoza; (b) vendar razglasilo odločbo za nično v delu, ki se je nanašal na obstoj ukrepa omejevanja dobav, uvedenega v nasprotju s členom 81(1) ES, ter (c) posledično znižalo znesek globe, naložene družbama General Motors Nederland in Opel Nederland, ter jo določilo v višini 35.475.000 EUR.

— ne glede na svojo odločitev v zvezi z zgornjimi predlogi zniža globo, ki jo je potrdilo Sodišče prve stopnje;

— podredno, razveljavi izpodbijano sodbo v navedenih delih in zadevo vrne v odločanje Sodišču prve stopnje, ter

32 — Izpodbijana sodba, točka 204.

33 — Izpodbijana sodba, točka 200.

— v vsakem primeru Komisiji naloži plačilo stroškov.

42. Komisija je tem zahtevam seveda nasprotovala in Sodišču predlagala, naj pritožbo zavrne ter pritožnicama naloži plačilo stroškov.

i) *Obstoj splošne strategije, usmerjene k omejitvi izvoza*

43. Po opravljenem pisnem delu postopka, ki je obsegal še eno izmenjavo vlog, so stranke svoja stališča predstavile na obravnavi 14. julija 2005.

46. Družbi pritožnici, kot sem pravkar navedel, v okviru prvega očitka oporekata trditvi Sodišča prve stopnje, da je Komisija „pravilno sklenila, da je družba Opel Nederland 26. septembra 1996 sprejela splošno strategijo, usmerjeno k oviranju vseh izvoznih prodaj“.³⁴

IV – Pravna presoja

47. Ta presoja naj bi bila po mnenju pritožnic napačna zaradi:

44. Očitki pritožnic zoper sodbo Sodišča prve stopnje se v bistvu nanašajo na napake, ki naj bi jih pri uporabi prava storilo Sodišče prve stopnje: s tem da (i) je potrdilo ugotovitve Komisije, v skladu s katerimi naj bi družba Opel Nederland uporabila splošno strategijo omejevanja vseh izvoznih poslov in (ii) uvedla omejevalni sistem za premije za prodajo na drobno, ter s tem da (iii) se je omejilo le na delno znižanje zneska globe.

- izkrivljanja dokaznih elementov v zvezi z domnevnim sprejetjem navedene strategije, zlasti besedila zapisnika sestanka z dne 26. septembra 1996 (glej zgornjo točko 6). Iz tega zapisnika naj bi namreč izhajalo, da se je družba Opel Nederland omejila na to, da je sprejela določene posebne in posamične ukrepe, ki jih ni mogoče izenačiti s strategijo omejevanja izvoza. Poleg tega naj bi bile ugotovitve Sodišča prve stopnje, da v zapisniku ni opredeljeno razlikovanje med dovoljenimi in nedovoljenimi izvozi (zgornja točka 20), povsem nepomembne, saj

45. V nadaljevanju bom te očitke preučil v navedenem vrstnem redu.

³⁴ — Izpodbijana sodba, točka 56.

omejevanje izvozov ni bilo predmet odločitev, ki so bile sprejete na navedenem sestanku (v nadaljevanju: odločitve z dne 26. septembra 1996);

- protislovne obrazložitve glede dokazne vrednosti določenih notranjih delovnih dokumentov, ki ne predstavljajo politike družbe. Sodišče prve stopnje naj bi namreč prav te notranje dokumente upoštevalo pri ugotovitvi, da je proizvajalec vozil dejansko sprejel strategijo omejevanja izvozov, čeprav je izključilo možnost, da bi Komisija svojo preučitev oprla nanje;

- logične napake, ki izhaja iz „krožnega“ sklepanja v zvezi s politiko premij. Sodišče prve stopnje naj bi se namreč najprej sklicevalo na to politiko v podporo ugotovitvi o omejevalni lastnosti strategije, sprejete z odločitvijo z dne 26. septembra 1996, nato pa se je sklicevalo na obstoj take strategije pri dokazovanju, da je bil tudi sistem premij oblikovan s ciljem omejevanja;

- logične napake, ki izhaja iz „nesmiselnega“ sklicevanja na datum sprejetja odločitev z dne 26. septembra 1996 v okviru trditve, da prav ta potrjuje, da so bile odločitve sprejete z namenom omejevanja vseh izvoznih poslov in ne

le tistih, ki niso v skladu s koncesijskimi pogodbami. Sodišče prve stopnje po mnenju pritožnic ni podalo nobene obrazložitve glede pomena tega datuma za ugotovitev o obstoju take omejevalne strategije in ni upoštevalo dokaznih elementov, ki v nasprotju s trditvami iz izpodbijane sodbe dokazujejo, da je bila družba Opel Nederland v času sprejetja spornih odločitev že seznanjena z nepravilnimi izvoznimi posli in da je torej že lahko sprejela ustrezne ukrepe.

48. Komisija po drugi strani meni, da je ta pritožbeni razlog v celoti nedopusten, saj nasprotuje presoji Sodišča prve stopnje, ki se nanaša na dejansko stanje.

49. Pred preučitvijo tega pritožbenega razloga naj spomnim, da je na podlagi člena 225 ES in člena 51 Statuta Sodišča pritožba zoper sodbo Sodišča prve stopnje „omejena na pravna vprašanja“. Iz tega v skladu z ustaljeno sodno prakso izhaja, da „Sodišče ni pristojno za ugotavljanje dejstev niti, načeloma, za presojo dokazov, ki jih je Sodišče prve stopnje sprejelo v podporo tem dejstvom. Če so bili namreč ti dokazi pravilno pridobljeni in če so bila glede dokaznega bremena in izvajanja dokazov spoštovana splošna načela prava in pravila

postopka, ki veljajo zanje, samo Sodišče prve stopnje presodi vrednost, ki jo je treba pripisati podatkom, ki so mu bili predloženi. [...] Ta presoja torej ne pomeni, z izjemo primera izkrivljanja teh podatkov, pravnega vprašanja, kot je to, ki je predloženo v nadzor Sodišču“.³⁵

50. Ob upoštevanju te ustaljene sodne prakse se mi zdi, da je obravnavani pritožbeni razlog dopusten le v delu, ki se nanaša na očitke glede izkrivljanja dokaznih elementov.

51. Pritožnici se namreč z drugimi očitki omejujeta na izpodbijanje presoje Sodišča prve stopnje v zvezi z dokazno vrednostjo določenih dejstev in listin ter zlasti v zvezi z možnostjo sklicevanja na te elemente v dokaz, da je družba Opel Nederland sprejela omejevalno strategijo na področju izvozov.

52. Trditve pritožnic torej nikakor ne dokazujejo, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo dejanske podatke ali dokazne elemente, temveč vnovič odpirajo razpravo o presoji dejanskega stanja, ki jo je opravilo Sodišče prve stopnje, pri čemer je ta presoja rezultat

natančne preučitve dokumentov in drugih elementov, na katere se sklicujejo tako Komisija kot pritožnici.³⁶

53. Glede očitane izkrivljanja zapisnika sestanka z dne 26. septembra 1996 pa ugotavljam, da sta pritožnici v postopku na prvi stopnji izrecno priznali, da je bila strategija, sprejeta na tem sestanku, namenjena preprečevanju ali vsaj omejevanju izvoznih prodaj, čeprav le tistih, ki naj ne bi bile pravilne.³⁷ Očitno se mi torej zdi, da v pritožbi ne moreta zatrjevati, da ta strategija ni imela nikakršnega omejevalnega namena in da je Sodišče prve stopnje s svojo nasprotno ugotovitvijo izkrivilo vsebino navedenega dokumenta.

54. Ob upoštevanju tega pojasnila menim, da je Sodišče prve stopnje upravičeno sklenilo, da je bila omejevalna strategija, sprejeta 26. septembra 1996, usmerjena proti vsem izvozom in ne le tistim, ki niso bili v skladu s koncesijskimi pogodbami. Iz besedila zapisnika namreč ne izhaja nobeno razlikovanje med dovoljenimi in nedovoljenimi izvozi.

35 — Sodba Sodišča z dne 28. maja 1998 v zadevi Deere proti Komisiji (C-7/95 P, Recueil, str. I-3111, točki 21 in 22). V istem smislu glej, izmed mnogih, sodbe z dne 21. junija 2001 v združenih zadevah Moccia Irme in drugi proti Komisiji (od C-280/99 P do C-282/99 P, Recueil, str. I-4717, točka 78), z dne 8. maja 2003 v zadevi T. Port proti Komisiji (C-122/01 P, Recueil, str. I-4261, točka 27), z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točke od 47 do 49) ter sklep z dne 9. julija 2004 v zadevi Fichtner proti Komisiji (C-116/03, neobjavljen v ZDdl., točka 33).

36 — Glej zlasti točke 44, 48, 54 in 55.

37 — Glej točke od 33 do 35 izpodbijane sodbe, v katerih so pravilno povzete trditve iz tožbe, vložene pri Sodišču prve stopnje (točke 19, 26, 33 in 34).

55. Glede na zgornje ugotovitve menim, da je prvi pritožbeni razlog deloma nedopusten in deloma neutemeljen.

ii) *Sistem premij*

56. Družbi pritožnici z drugim pritožbenim razlogom Sodišču prve stopnje očitata, da je napačno uporabilo pravo, ko je potrdilo, da je uporaba sistema premij za prodaje na drobno kršitev člena 81 ES.

Trditve strank

57. Natančneje, pritožnici nasprotujeta več vidikom razlage, na podlagi katere je Sodišče prve stopnje sklenilo, da je ta sistem, ker je bilo z njim dodeljevanje premij omejeno izključno na domače prodaje, ogrozil konkurenco in da zato za preizkus kršitve člena 81 ES ni treba preučiti njegovih učinkov na trg.³⁸

38 – Glej zlasti točke od 99 do 104 izpodbijane sodbe. Tožnici pa ne oporekata trditvi, ki sta ji pred Sodiščem prve stopnje nasprotovali, da je mogoče zadevni sistem opredeliti kot „sporazum“ v smislu člena 81(1) ES.

58. a) Po mnenju pritožnic je opredelitev, da gre pri tem sistemu premij za sporazum, katerega cilj so protikonkurenčni učinki, rezultat preširoke uporabe člena 81 ES, zlasti omejevalnega pojma „cilj“. Po njunem mnenju je namreč mogoče ugotoviti, da je podana kršitev člena 81 ES izključno zaradi cilja sporazuma le takrat, kadar je edini namen in očitna posledica sporazuma znatno omejevanje konkurence. Zadevna ureditev premij pa naj bi zasledovala povsem zakonite cilje poslovne politike (pospeševanje prodaj avtomobilov znamke OPEL na Nizozemskem) in spodbujala konkurenco med različnimi proizvajalci avtomobilov na nizozemskem trgu.

59. b) Stališče Sodišča prve stopnje in Komisije, da ta ureditev zasleduje omejevalni cilj, ni le v nasprotju s členom 81 ES, temveč – ker temelji na absolutnem izhodišču, da je zadevni ukrep nezakonit – krši tudi načelo domneve nedolžnosti in pravice do obrambe pritožnic.

60. c) Pritožnici nato zatrjujeta, da sodna praksa, na katero se sklicuje Sodišče prve stopnje v podporo trditvi, da gre pri politiki premij za sporazum s protikonkurenčnim ciljem, ni upoštevna za obravnavani primer. Obravnavani ukrep naj bi se namreč očitno razlikoval od tistih, ki so bili predmet sodb

v zadevah Miller,³⁹ CRAM⁴⁰ in IAZ,⁴¹ navedenih v točki 102 izpodbijane sodbe. Medtem ko je pri teh šlo za prepoved izvoznih prodaj, preprečevanje vzporednega trženja in ukrep kolektivnega bojkota, se namreč obravnavani ukrep omejuje na to, da dopušča dodeljevanje začasnih finančnih spodbud le za domače prodaje.

koli odvrnil nizozemske koncesionarje od izvoznih prodaj v primerjavi z obdobjem, v katerem se je sistem premij uporabljal tudi za izvozne prodaje. Če bi si Sodišče prve stopnje postavilo to vprašanje, bi lahko nanj odgovorilo le nikalno, saj novega sistema premij ni spremljala nobena omejitev dobav vozil, donosnost izvoznih prodaj pa na noben način ni bila odvisna od plačila premij. Povedano drugače, čeprav je bilo dodeljevanje premij za izvozne prodaje prepovedano, naj bi imeli nizozemski koncesionarji še dalje možnost, da svobodno opravljajo te prodaje, ki naj bi bile še naprej donosne.

61. d) V zvezi s tem naj ne bi bila upoštevna niti primerjava iz točke 100 izpodbijane sodbe med obravnavo – glede na politiko premij – prodaj avtomobilov na Nizozemskem in obravnavo izvoznih prodaj teh avtomobilov, na podlagi katere je Sodišče prve stopnje izpeljalo ugotovitev, da je zadevni ukrep zasledoval omejevalni cilj, ker je povzročil, da so izvozne prodaje „postale manj zanimive za tuje stranke ali za koncesionarje“.⁴²

62. Po mnenju pritožnic bi se moralo Sodišče prve stopnje, če bi postopalo pravilno, vprašati, ali je zadevni ukrep v obdobju, v katerem se je uporabljal, kakor

63. Pritožnici v nadaljevanju svoje razlage navajata, da bi bilo sklepanje Sodišča prve stopnje – čeprav bi sprejeli ugotovitev, izpeljano na podlagi primerjave iz izpodbijane sodbe – kakor koli nepravilno, saj niso bile upoštevane pomembne razlike glede gospodarskih in finančnih pogojev, ki obstajajo med domačimi in izvoznimi prodajami; te razlike izhajajo predvsem iz dejstva, da je nizozemski davek na avtomobile izjemno visok in da so domače prodaje pogosto opravljene po sistemu staro za novo. Sodišče prve stopnje naj bi, ker teh razlik ni upoštevalo, napačno ugotovilo, da so bili nizozemski koncesionarji zaradi ukinitve premij za izvozne prodaje nujno „prisiljeni k temu, da bodisi uporabljajo manj ugodne pogoje za tuje stranke kot za domače stranke

39 — Sodba z dne 1. februarja 1978 v zadevi Miller proti Komisiji (19/77, Recueil, str. 131).

40 — Sodba z dne 28. marca 1984 v združenih zadevah CRAM in Rheinzink proti Komisiji (29/83 in 30/83, Recueil, str. 1679).

41 — Sodba z dne 8. novembra 1983 v združenih zadevah IAZ in drugi proti Komisiji (od 96/82 do 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 in 110/82, Recueil, str. 3369).

42 — Izpodbijana sodba, točka 100.

bodisi se zadovoljijo z nižjo maržo za izvozne prodaje“.⁴³

64. e) Po mnenju pritožnic Sodišče prve stopnje pri presoji o predmetu sistema premij ne bi smelo upoštevati domnevnih namer pogodbenih strank, ki naj bi izhajale iz sprejetja odločitev z dne 26. septembra 1996. Trdita, da bi bilo treba za namene uporabe člena 81 ES o sporazumu vselej presojati objektivno brez sklicevanja na subjektivne namere pogodbenih strank.

65. Pritožnici se nazadnje sklicujeta na svoje argumente, navedene v okviru prvega pritožbenega razloga, in zatrjujeta, da je Sodišče prve stopnje v zvezi s tem sledilo krožni razlagi, saj je ugotovitev o omejevalnem cilju politike premij oprlo na odločitve z dne 26. septembra 1996, nato pa se je na omejevalno politiko premij sklicevalo v podporo ugotovitvi, da imajo tudi navedene odločitve omejevalno lastnost (glej zgornjo točko 47).

Presoja

66. Takoj naj povem, da se mi zdi, da se navedene trditve pritožnic opirajo na več napačnih izhodišč.

67. a) Prvič, ugotavljam, da v nasprotju s trditvami pritožnic iz Pogodbe ali sodne prakse ne izhaja, da je kršitev člena 81 ES izključno zaradi cilja sporazuma podana le, če je edini namen sporazuma omejevanje konkurence.

68. Zdi se, da izhaja to stališče iz razmišljanja, ki je obratno od tistega, na katerem v skladu s sodno prakso sodišč Skupnosti temelji navedena določba. Prav dejstvo, da je očitni namen sporazuma oviranje konkurence, je dejavnik, zaradi katerega je okoliščina, da zasleduje sporazum tudi druge cilje, nepomembna. Sodišče je tudi za sporazume, ki so zasledovali povsem zakonite cilje, ugotovilo, da so v nasprotju s členom 81 ES, če so imeli ob teh ciljih tudi omejevalni namen.⁴⁴

69. b) Če torej velja, da lahko tudi sporazumi, katerih edini cilj ni omejevanje konkurence, kršijo prepoved iz člena 81 ES, Sodišču prve stopnje posledično ni mogoče očitati, da je v obravnavanem primeru kršilo načelo domneve nedolžnosti ali pravico do

43 — *Ibidem*.

44 — Glej zlasti zgoraj navedeno sodbo IAZ, v kateri je navedeno, da je „namen sporazuma [...] pomembno omejiti konkurenco na skupnem trgu, čeprav je obenem usmerjen tudi k varovanju javnega zdravja in znižanju stroškov preverjanja skladnosti“ (točka 25).

obrambe. Sodišče prve stopnje je dejansko le uporabilo navodilo iz ustaljene sodne prakse, v skladu s katerim „ni treba upoštevati dejanskih učinkov sporazuma, če je njegov predmet omejevanje, preprečevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu“.⁴⁵ Poleg tega, kot je poudarila Komisija, sta imeli pritožnici možnost, da svoja stališča glede cilja sporazuma predstavita tako v upravnem postopku kot pred sodiščem Skupnosti.

ki ga je obravnavalo sodišče Skupnosti – da je za preizkus, ali ima sporazum s področja distribucije blaga protikonkurenčni cilj, pomembno to, ali je ukrep, ki umetno spremeni konkurenčne razmere, očitno namenjen temu, da ustvari okoliščine, v katerih dajo gospodarski subjekti prednost domačemu trgu pred izvoznimi posli, s čimer povzroči razdelitev enotnega trga, ki je v nasprotju z gospodarsko prepletenostjo, ki jo zasleduje Pogodba.

70. c) V zvezi z očitki pritožnic, ki se nanašajo na način preučitve zadevnega ukrepa, ki ga je uporabilo Sodišče prve stopnje, naj najprej povem, da se mi ne zdi, da bi bila sodna praksa, na katero se je sklicevalo v izpodbijani sodbi, neupoštevna.

71. V nasprotju s trditvami pritožnic namreč menim, da se obseg sodb, ki jih je navedlo Sodišče prve stopnje, ne omejuje na primere ukrepov, ki distributerju prepovedujejo ali v celoti preprečujejo izvozne prodaje, ali ki povzročijo, da so ti posli povsem nedonosni. Iz te sodne prakse namreč izhaja – ne glede na posebnosti vsakega posameznega primera,

72. Zdi se mi očitno, da je mogoče ta cilj doseči ne le z neposrednimi omejitvami izvoznih poslov, temveč tudi z ukrepi, ki distributerja odvrtačo od opravljanja izvoznih prodaj zlasti z vplivanjem na gospodarske in finančne pogoje teh poslov. Sodišče je torej štelo, da konkurenco prav zaradi svoje narave omejujejo ukrepi, ki tako kot obravnavani „otežujejo vzporedne uvoze“,⁴⁶ ker zanje predvidevajo obravnavo, manj ugodno od tiste, ki se priznava uradnim uvozom, ali „omejujejo svobodo kupca, da

45 — Glej, *ex multis*, sodbe z dne 13. julija 1966 v združenih zadevah Consten in Grundig proti Komisiji (56/64 in 58/64, Recueil, str. 458, zlasti str. 520), z dne 8. julija 1999 v zadevi Montecatini proti Komisiji (C-235/92 P, Recueil, str. I-4539, točka 122) in z dne 15. oktobra 2002 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točka 491).

46 — Zgoraj navedena sodba IAZ, točka 6.

razpolaga z blagom glede na svoje poslovne interese“.⁴⁷⁴⁸

73. d) Ob upoštevanju tega pojasnila menim, da Sodišču prve stopnje ni mogoče očitati, da je za preizkus protikonkurenčnosti zadevnega ukrepa uporabilo primerjavo med obravnavo, ki se glede dodeljevanja premij priznava domačim prodajam, in obravnavo, ki se s tem v zvezi priznava izvoznim prodajam.

74. Spomnim naj namreč, da je treba za ugotovitev, ali ima določen sporazum lahko učinke omejevanja konkurence, „[n]a podlagi stalne sodne prakse Sodišča [...] *konkurenco*

razumeti v dejanskih okoliščinah, v katerih bi obstajala, če ne bi bilo spornega sporazuma“.⁴⁹ V obravnavanem primeru je torej uporaba tega preizkusa zahtevala preučitev, kako bi ravnali nizozemski koncesionariji in kako bi se vzpostavila konkurenčna ravnotežja na zadevnem trgu, če izvozne prodaje ne bi bile izključene iz politike premij.

75. Zdi se mi, da je Sodišče prve stopnje opravilo prav tako preučitev, ko je zatrdilo, da „[bi] bil gospodarski manevrski prostor, ki [bi] ga koncesionariji imeli za opravljanje takih prodaj, [če] se premije [ne bi] več podeljevale za izvozne prodaje, zmanjšan v primerjavi s tistim, ki [bi] ga imeli za opravljanje domačih prodaj. Koncesionariji [bi bili] namreč prisiljeni k temu, da bodisi uporabljajo manj ugodne pogoje za tuje stranke kot za domače stranke bodisi se zadovoljijo z nižjo maržo za izvozne prodaje. Z ukinitvijo premij za izvozne prodaje [bi] te postale manj zanimive za tuje stranke ali za koncesionarje“.⁵⁰

76. Povedano drugače, če izvozne prodaje ne bi bile izrecno izključene iz sistema dode-

47 — Sodba z dne 14. decembra 1983 v zadevi Société de vente de ciments et bétons de l'Est (319/82, Recueil, str. 4173, točka 6).

48 — Ta načela so vsebovana tudi v zakonodaji Skupnosti, ki ureja uporabo člena 81 ES za sporazume o distribuciji. V členu 4(2) Uredbe Komisije (ES) št. 2790/1999 z dne 22. decembra 1999 o uporabi člena 81(3) Pogodbe za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj (UL L 336, str. 21) je namreč določeno, da izjema od prepovedi iz člena 81(1) ES „ne velja za vertikalne sporazume, katerih namen je, neposredno ali *posredno*, samostojno ali v kombinaciji z drugimi dejavniki pod nadzorom pogodbenih strank [...] omej[ev] prodaje [...]“ (moj poudarek). Poleg tega je v pojasnjevalnem obvestilu Komisije – Smernice o vertikalnih omejitvah (2000/C 291/01) (UL 2000, C 291, str. 1) – izrecno obravnavan ukrep, ki je predmet te preučitve, pri čemer je pojasnjeno: „Nedopustna omejitev, določena v členu 4 [...] uredbe o skupinskih izjemah, se nanaša na sporazume ali usklajena ravnanja, katerih neposredni ali posredni cilj je omejitev prodaje s strani kupca, če se te omejitve nanašajo na ozemlje, na katerem lahko kupec prodaja pogodbeno blago ali storitve, ali na stranke, ki jim lahko prodaja takšno blago. Nedopustna omejitev se nanaša na delitev trga glede na ozemlje ali stranke. To je lahko posledica neposrednih obveznosti, kot je obveznost, da kupec ne prodaja določenim strankam ali strankam na določenih ozemljih [...] Lahko je tudi posledica *posrednih ukrepov, katerih namen je distributerja odviniti od prodaje takšnim strankam, kot so zavrnitev ali znižanje bonusov ali popustov* [...]“ (točka 49) (moj poudarek).

49 — Sodba z dne 21. januarja 1999 v združenih zadevah Bagnasco in drugi (C-215/96 in C-216/96, Recueil, str. I-135, točka 33). Moj poudarek. Glej tudi zgoraj navedeno sodbo Deere proti Komisiji, točka 76, in sodbo z dne 28. maja 1998 v zadevi New Holland Ford proti Komisiji (C-8/95 P, Recueil, str. II-3175, točka 90).

50 — Izpodbijana sodba, točka 100.

ljevanja premij, bi lahko nizozemski koncesionarji morebitnim kupcem s prebivališčem zunaj Nizozemske ponudili boljše pogoje od tistih, ki so jih lahko priznavali zaradi neobstoja premij, ne da bi to vplivalo na njihov zaslužek, ali ga celo povečali, če bi prodajne cene za izvozne posle ohranili nespremenjene. Zdi se mi, da bi tej trditvi težko oporekali, razen če bi želeli trditi, da dodelitev premij koncesionarjem ni imela nobenega poslovnega učinka! To možnost pa je treba izključiti že ob upoštevanju argumentov samih pritožnic, saj sta uvedbo novega sistema premij upravičevali s pojasnilom, da je želela družba Opel Nederland, s tem da je to finančno spodbudo namenila le domačim prodajam, svoje koncesionarje spodbuditi, naj svoja prizadevanja usmerijo na nizozemski trg.

77. e) Nazadnje, zdi se mi povsem neutemeljena trditev pritožnic, da namer pogodbenih strank ne bi smeli upoštevati za opredelitev predmeta sporazuma. Res je, da po mnenju Sodišča „ni pomembno, ali se je [podjetje] zavedalo ali ne, da je kršilo prepoved iz člena [81(1) ES]“.⁵¹ Povedano drugače, dokaz, da je bilo omejevanje konkurence dejanska namera pogodbenih strank, ni nujen pogoj za ugotovitev, da je namen sporazuma omejevalen. Vendar iz tega izhaja le, da je

sporazum, s katerim pogodbeni stranki zasledujeta cilj, ki povzroči omejevanje konkurence, sam po sebi kršitev člena 81 ES ne glede na to, ali sta se zavedali, da navedena določba prepoveduje takšno omejevanje (*ignorantia legis non excusat!*).⁵²

78. Zato je v okviru preučitve lastnosti sporazuma mogoče upoštevati tudi namero pogodbenih strank. Poleg tega je prav Sodišče pojasnilo, da je mogoče o protikonkurenčnosti sporazuma sklepati – poleg, seveda, na podlagi vsebine njegovih določb – tudi na podlagi več dejavnikov, med katere spada namera pogodbenih strank, kot izhaja iz „geneze“ sporazuma in/ali se kaže v „okolščinah njegovega izvrševanja“ ter „ravnanja“ zadevnih družb.⁵³

79. Zato se mi zdi, da je Sodišče prve stopnje, potem ko je preučilo besedilo sporazuma in lastnosti zadevnega ukrepa, upravičeno upoštevalo tudi cilje, ki sta jih zasledovali pritožnici in o katerih je sklepalo zlasti na podlagi dejstva, da sta sprejeli splošno strategijo omejevanja izvoza, da je

52 – Kot navedeno zgoraj, dejstvo, da zasledovani cilj ni bil dosežen in da torej sporazum ni imel omejevalnih učinkov na konkurenco, ni pomembno za preizkus, ali je podana kršitev člena 81 ES (glej zgoraj točko 69).

53 – Zgoraj navedena sodba IAZ, točki 23 in 25. V tem smislu glej na primer sodbi z dne 30. junija 1966 v zadevi Société Technique Minière (56/65, Recueil, str. 262) in z dne 28. marca 1984 v združenih zadevah Compagnie Royale Asturienne des Mines in Rhein zinc proti Komisiji (29/83 in 30/83, Recueil, str. 1679, točka 26).

51 – Zgoraj navedena sodba Miller, točka 18.

potrdilo svojo ugotovitev glede protikonkurenčnega predmeta sporazuma.⁵⁴

čepprav je glede na to, da je tožbi deloma ugodilo, znesek globe znižalo, napačno uporabilo pravo, ko je izračun Komisije v preostalem delu potrdilo.

80. Nazadnje, glede zatrjevane „krožne“ lastnosti razlage, ki naj bi ji v zvezi s tem sledilo Sodišče prve stopnje, naj napotim na ugotovitve, predstavljene v okviru preučitve prvega pritožbenega razloga v zgornjih točkah od 49 do 52, na podlagi katerih sem ugotovil, da ta ugovor ni dopusten.

81. Menim torej, da noben očitek pritožnic ne more omajati sklepa Sodišča prve stopnje, da je sporni ukrep, ker so bile z njim ukinjene premije za izvozne prodaje, po naravi tak, da lahko negativno vpliva na prodaje in torej povzroči omejevanje konkurence v smislu člena 81(1) ES.

82. Zato je treba ta pritožbeni razlog zavrniti.

iii) *Znesek globe*

83. Pritožnici s tretjim pritožbenim razlogom zatrjujeta, da je Sodišče prve stopnje,

84. Po njunem mnenju naj bi bil namreč s takim izračunom kršen člen 15(2) Uredbe št. 17/62, ker naj bi temeljil na napačnih ugotovitvah v zvezi z domnevnim obstojem politike premij, ki je v nasprotju s členom 81 ES, in strategije omejevanja izvoza.

85. Pritožnici trdita še, da je Sodišče prve stopnje očitno izkrivilo dokazne elemente, s tem da je presodilo, da v obravnavanem primeru „ni[...] podan[a] okoliščin[a] [...] prenehanj[a] kršitev že po prvih posegih Komisije“⁵⁵ in da zato ta institucija ni bila dolžna upoštevati olajševalnih okoliščin, na katere sta se sklicevali pritožnici. Družba Opel Nederland naj bi, nasprotno, sprejela vse potrebne popravne ukrepe že po prvih preverjanjih, ki so jih opravile službe Komisije, in tako prenehala s kršitvami. Prepovedi izvoza – to je edina ukrepa, ki naj ne bi bila v skladu s členom 81 ES – naj bi prenehala uporabljati 24. oktobra in 12. decembra 1996.

54 — Izpodbijana sodba, točki 101 in 102.

55 — Izpodbijana sodba, točka 204.

86. Nazadnje, po njunem mnenju Sodišče prve stopnje za namene uporabe olajševalnih okoliščin, določenih v Smernicah, ne bi smelo upoštevati datuma (poznejšega od zgoraj navedenih) ukinitve sistema premij. Ker je bil to zakonit ukrep, naj bi bilo trajanje njegove uporabe povsem nepomembno za določitev zneska globe.

87. Takoj naj povem, da so ti argumenti pritožnic tesno povezani s tistimi, ki sta jih predlagali v okviru drugih pritožbenih razlogov. Obravnavani razlog namreč izhaja iz stališča, da z uporabo opisanega sistema premij ni bil kršen člen 81 ES.

88. Vendar to stališče, kot sem poskušal razložiti zgoraj, ni utemeljeno. Če torej sprejmemo ugotovitev, da so bila z obravnavanim ukrepom v zvezi s premijami kršena konkurenčna pravila, je očitno, da Komisiji ni mogoče očitati, da je to kršitev upoštevala pri izračunu višine zneska globe, Sodišču prve stopnje pa ni mogoče oporekati, ker se je s takim pristopom strinjalo.

89. Iz istih razlogov menim še, da je Sodišče prve stopnje pravilno izključilo možnost, da bi se za pritožnici lahko uporabilo znižanje

zneska globe ob upoštevanju olajševalne okoliščine, določene v Smernicah, to je prenehanja „kršitev takoj, ko poseže Komisija (zlasti, ko opravlja preglede)“.⁵⁶

90. Iz spisa namreč izhaja – in glede tega pritožnici sodbi, izdani na prvi stopnji, nista oporekali –, da je družba Opel Nederland takoj po inšpekcijskih pregledih, ki so jih opravile službe Komisije, prenehala uporabljati samo neposredne prepovedi izvoznih prodaj, medtem ko je sistem premij ohranila v veljavi do 20. januarja 1998. Povedano drugače, šele tega dne – to je več kot leto dni po prvih „pose[gih] Komisije“⁵⁷ – je s kršitvijo popolnoma prenehala.

91. Zato menim, da je Sodišče prve stopnje pravilno presodilo, da v obravnavanem primeru ni upravičeno znižanje zneska globe, ki se odobri v korist podjetja kršitelja, če se hitro odzove s popravnimi ukrepi.

⁵⁶ – Točka 3 Smernic.

⁵⁷ – Poleg tega v obravnavanem primeru – drugače kot v tistem, ki je bil predmet sodbe Michelin, na katero se v podporo svojemu stališču sklicujeta pritožnici – družba Opel Nederland v tem obdobju ni sodelovala s službami Komisije z namenom, da bi s kršitvijo prenehala (glej Odločbo Komisije 2002/405/ES z dne 20. junija 2001, UL 2002, L 143, str. 1, točke od 350 do 364).

92. Tudi tretji pritožbeni razlog je torej treba zavrniti. **V – Stroški**

93. Končujem z ugotovitvijo, da po mojem mnenju noben izmed očitkov pritožnic ni utemeljen, zato je treba pritožbo zavrniti.

94. Ob upoštevanju člena 69(2) Poslovnika in glede na ugotovitve o zavrnitvi pritožbe menim, da je treba pritožnicama naložiti plačilo stroškov.

VI – Predlog

95. Na podlagi zgoraj navedenega Sodišču predlagam, naj razsodi:

1. Pritožba se zavrne.
2. Družbama General Motors Nederland in Opel Nederland se naloži plačilo stroškov.